

07.

LUIS MURUGARRENEN ETA JUAN MIGUEL REZOLAREN OROIMENEZ

Jose Luis Aperribai Madinabeitia

Udaletxearen suntsiketaren ehunurteburuan

Karlistadetan Hernaniko Udaletxea suntsitu zutela ehun urte betetzean (1875ko irailaren 16an gertatua), udal aretoan antolatu ziren mintzaldien artean, Luis Murugarren historialariari Hernaniko ermitei buruzkoa gomendatu zioten.

Berak idatzia zuen 1970ean Hernaniren historia bat, bertako ermitena barne. Oraingoan Zikuñaga, Santa Barbara eta Sagastiako San Martin ermitei atxikituko zitzaien.

Luis Murugarren historialaria eta Juan Miguel Rezola arkitektoa

Juan Miguel Rezola arkitekto hernaniarragandik jaso zituen zehaztasunak kontuan hartuta, hainbat aipamen nabarmendu zituen Murugarren jaunak hitzaldi hartan.

Hasteko, hiru ermita haiez idatzirik zaharrenak 1623an ematen zituen historialariak, baina ia ehun urte lehenagoko testamentuak aurkitu zituen Oñatiko Artxibategian ermita haien aldekoak, 1529koak hain zuzen, Rezola jaunak aurretiaz seinalatutako urtekoak.

Zikuñagako irudia: eztabaida-gai. Murugarrenen ikuspegia

Deigarriagoa izan zen beste honako eztabaida-gai hau: Zikuñagako Amaren irudiari zegokiona, alegia.

Murugarren jaunak zioenez, bai Zikuñagako ermitako atalurreak, bai Ama Birjinaren irudiak, gotikoak, XIII. mendera garamatzate, Hernaniko hiribildua sortu zuteneko garaira alegia.

Aldez aurretik, ordea, beste iritzi bat zuen. Ama Birjinaren jatorriari dagokionez, "Gipuzkoan zazpi ama-birjin beltzen artekoa zela" zioen esaldia zabaldua zegoen eta historialariak halakotzat zeukan. Murugarren jaunak, gainera, Altzega jaunari egozten zion hegoaldeko lurraldetatik ekarri izana gudualdi baten ondoren. Berak aitortzen du fantasiaren eraginez eta ez datu historikoetan oinarrituz hipotesi horretara makurtu zela. Arrazoa? Ama Birjinak bere eskuetan granada-fruta zeramala uste zuen.

Beste behin, Rezola jaunak hala argudiatuta, atzera egin zuen eta, gorago genioen bezala, Hernani hiriko kaxko zaharra eraiki zuteneko garaiarekin lotu zuen. Rezolak bere aldetik baieztatzen zuen Ama Birjinak ez zeramala ez granadarik, ez sagarrik (ohiko andramarietan bezala), lore bat baizik.

MURUGARREN ZAMORA, L.: Conferencia sobre las ermitas de Hernani en el salón del ayuntamiento de Hernani, con motivo de la conmemoración del centenario de la destrucción de la casa consistorial de Hernani el 16 / IX / 1875. Hernani, 1975.

REZOLA AZPIAZU, J. M.: Zikuñaga 1974. La ermita es anterior al siglo XVII. Unidad egunkaria. Donostia. 1974ko irailak 6 eta 7.

[I]

[II]

[III]

Argigarri izan daitezke-elakoan, hona hemen eztabaida-gai izan ziren testigantza grafikoak:
 [I] XIII. mendekoa: zuria eta loreduna.
 [II] 1946ko grabatua, beltzarana eta sagarduna.
 [III] 1947an "zaharberri-tua", beltza eta sagarduna.

Rezolaren ikuspegia

Urte bete aurretik, 1974ko Zikuñagako festa-egunaren bezperetan, Rezola jaunak idatzia zuen prentsan ateratako artikulu luzea.

Beste gauza askoren artean aipagarrienak seinalatu ditut hemen, oso labur.

1. Lehenbizi, Euskal Herriko historia erlijiosoan aritua zen Adriano Lizarralde aita frantziskotarrari jarraiki, 1947an egin ziren ermitaren eta irudi beraren zaharberrikuntzak.
2. XIII - XIV mendeetara atzeratzen zituen imajina eta ermitaren eraikuntza. Beranduko arte erromaniko eta gotiko arteko aztarnak gordetzen zituzten; Erdi Aroko erromesen ibilbide nagusien alboko bide-adarretan kokatuak baitzeuden Gipuzkoako ermitak, gehienbat.
3. Zikuñagako Andre Mariak, zaharberritu ondoren, "tonu argizko polikromiak" galdu zituen, antzinako tailaren tonu iluna berreskuratuzeko.
4. Gainera, gora altxata lorea zeraman eskuak posizioz aldatua zuen: oraingoan behera jaitsia zuen, sagar bat eutsiz.

5. Eta enigma korapilatsuago eta bihurriago egiteko, garai bertsuan, irudia zaharberritzera eraman baino lehen, 1946an alegia, bi irudi motako estanpak banatu ziren: bata, antzinako zuri polikromatua eta loreduna, XIII. mendekoa [I] eta beste bat lumatxo grabatua, beltzarana eta sagarduna [II]. Eta, azkenik, behin "zaharberrituta gero" itzuli zena, beltza eta sagarduna [III].

Bukaera

Modu labur batean bada ere, lerro hauetan historialariak eta arkitektoak elkarrekiko izan zuten jarrerera eta elkarlana berreskuratu eta goraiatu nahi izan ditut. Oroimen gisa, bihoakie bie aitormen xume hau.

Noski, enigma korapilatsu hau inoiz argitu eta erabakiko bada, desagerrarazitako irudia itzultzean eta bere gain ikerlan sakon bat egitean burutu ahal izango daiteke. Eta herri honen ondare historiko eta erlijioso baliotsua berreskuratuko litzateke. Hala espero eta desio dugu.